

# СТАЛІЙ РОЗВИТОК

## Частка ВДЕ у виробництві електроенергії ЄС досягла 45,5%

У першому кварталі 2026 року 45,5% усієї електроенергії, виробленої в країнах Європейського Союзу, припадало на відновлювані джерела енергії (ВДЕ). Це на 2,8 відсоткового пункту більше, ніж за аналогічний період минулого року, коли частка ВДЕ становила 42,7%. Про це повідомляє ExPro із посиланням на дані Eurostat.

Вітрова генерація залишається

ся основним джерелом «зеленої» електроенергії.

Найбільшим джерелом відновлюваної електроенергії в Європейському Союзі у січні-березні 2026 року залишалася вітрова генерація, на яку припало 44,9% усієї електроенергії, виробленої з ВДЕ. Для порівняння, у першому кварталі 2025 року цей показник становив 42,3%.

Друге місце посіла гідроенергетика з часткою 28,0%, а третє —

сонячна генерація, яка забезпечила 17,3% виробництва електроенергії з відновлюваних джерел.

Ще 9,4% припало на електростанції, що працюють на відновлюваному паливі, тоді як геотермальна енергетика та інші види ВДЕ забезпечили 0,4% виробництва.

Данія, Португалія та Литва — серед лідерів ЄС

Найвищу частку електроенер-

гії з відновлюваних джерел у першому кварталі 2026 року зафіксовано в Данії, де ВДЕ забезпечили 90,0% виробництва електроенергії. Основним джерелом генерації в країні залишається вітер.

До трійки лідерів також увійшли:

- Португалія — 82,9%, переважно завдяки гідроенергетиці;
- Литва — 75,7%, де домінує вітрова генерація.

Найнижчі показники — у Чехії, Мальті та Словаччині

Найменшу частку виробництва електроенергії з ВДЕ серед країн ЄС у першому кварталі 2026 року мали:

- Чехія — 12,7%;
- Мальта — 13,0%;
- Словаччина — 17,2%.

Джерело: Енергобізнес

## До заповідника — на електровелосипеді: у «Синевирі» стартував новий формат екскурсій

До найпривабливіших локацій тепер можна дістатися швидше та без шкоди довкіллю.

У національному природному парку «Синевир» віднедавна пропонують новий формат екскурсій. Завдяки грантовій програмі заповідна установа отримала електровелосипеди, тож тепер мандри мальовничими просторами можуть бути швидшими та менш виснажливими, не за-

вдаючи водночас шкоди природі.

Про це повідомили на сторінці нацпарку «Синевир» у соціальній мережі Facebook.

Використання цього виду електротранспорту в установі вважають сучасним екологічним рішенням, яке розширює можливості екотуризму. Реалізував ініціативу проєкт «Eco-Ride

Kolochava: подорожуй без шкоди природі» у співпраці з національним парком і Франкфуртським зоологічним товариством.

Новий формат взаємодії з природою

Завдяки екотранспорту, туристи можуть краще познайомитися з заповідною природою. У нацпарку зауважили, що на велосипеді можна відвідати найвідда-

леніші куточки заповідника, побачити захопливі краєвиди та насолодитися гірським повітрям. До того ж, без шкоди довкіллю.

«Такий вид відпочинку стане доступним як для активної молоді, так і для сімей із дітьми чи людей старшого віку, адже електропривід значно полегшує пересування гірською місцевістю. Водночас це сприятиме популяризації активного відпочинку, розви-

тку місцевого туризму та збільшенню кількості відвідувачів, які прагнуть пізнавати гірську місцевість відповідально та з повагою до природи», — написали на сторінці «Синевиру».

Джерело: Екополітика

## ШІ починає нищити планету: нове дослідження шокувало масштабами забруднення

Розвиток інфраструктури штучного інтелекту перетворюється не лише на технологічний прорив, а й на серйозний екологічний виклик.

Стрімке будівництво дата-центрів для розвитку технологій штучного інтелекту в США може призвести до різкого зростання забруднення довкілля. До 2030 року викиди вуглекислого газу від цієї галузі будуть співмірними з появою на американських дорогах від п'яти до десяти мільйонів нових автомобілів.

Про це повідомляє сайт Futurism.

Масштабне будівництво дата-центрів, які часто працюють на викопному паливі, вже стало серйозною екологічною проблемою на тлі глобальної кліматичної кризи.

Дослідники Корнелльського університету прогнозують: за нинішніх темпів розвитку технологій штучного інтелекту до 2030 року дата-центри генеруватимуть від 24 до 44 мільйонів метричних тонн викидів вуглекислого газу. Такий обсяг забруднення еквівалентний появі на дорогах США від п'яти до десяти мільйонів додаткових автомобілів.

Техас став центром екологічної проблеми

Як впливає з розслідування кліматичної організації Floodlight, яке цитує американське видання Wired, найбільшим осередком будівництва дата-центрів для штучного інтелекту став штат Техас.

За інформацією журналістів, низка компаній використовує законодавчі прогалини, будуючи власні газові електростанції без-

посередньо біля дата-центрів. Такі об'єкти забезпечують енергією сервери, але водночас створюють значні обсяги шкідливих викидів.

За оцінкою Global Energy Monitor, масштаби спорудження нових газових електростанцій у Техасі настільки великі, що більше енергетичних потужностей на природному газі сьогодні вводять в експлуатацію лише Китай.

Як обходять екологічні вимоги

За даними Floodlight, щонайменше 38 дата-центрів у Техасі скористалися регуляторними лазівками для отримання дозволів на експлуатацію власних джерел енергії.

У сукупності це означає використання понад 2100 резервних дизельних генераторів, які щороку викидають близько 2500

тонн оксидів азоту — токсичних сполук, які негативно впливають на якість повітря і здоров'я людей.

Журналісти також звертають увагу, що окремі оператори спочатку декларують будівництво невеликих дата-центрів із мінімальними викидами, а після отримання необхідних дозволів швидко розширюють свої об'єкти.

Проекти ШІ отримують спрощені дозволи

Як повідомляє Wired, навіть масштабні інфраструктурні проєкти отримують екологічні дозволи за процедурою, яка зазвичай застосовується до невеликих підприємств.

Зокрема, один з найбільших дата-центрів у місті Абілін (штат Техас), який є частиною анонсо-

ваного адміністрацією президента США Дональда Трампа проєкту Stargate вартістю 500 млрд дол., оснащений 62 резервними дизельними генераторами. Для порівняння, типовим малим підприємством, для яких призначена така процедура погодження, зазвичай достатньо одного або двох генераторів.

На думку авторів розслідування, стрімкий розвиток інфраструктури штучного інтелекту дедалі більше перетворюється не лише на технологічний прорив, а й на серйозний екологічний виклик для США.

Джерело: ТСН

# Повідомлення про намір отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин

Повідомлення про намір отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин

Повне та скорочене найменування суб'єкта господарювання: ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КАГМА"/ПРАТ "КАГМА". Код за ЄДРПОУ: 00445883. Місце знаходження суб'єкта господарювання, контактний номер телефону, адреса електронної пошти: 09201, Київська обл., Обухівський р-н, Кагарлицька ТГ, м. Кагарлик, вул. Столична, 14, +38 (04573) 6-09-00, kagma@ukr.net. Місце знаходження об'єкта/промислового майданчика: 09201, Київська обл., Обухівський р-н, Кагарлицька ТГ, м. Кагарлик, вул. Столична, 14. Мета отримання дозволу на викиди: отримання дозволу на викиди для існуючого об'єкта III групи. Відомості про

наявність висновку з ОВД: Згідно ст. 3 ЗУ "Про оцінку впливу на довкілля", підприємство не підлягає оцінці впливу на довкілля. Загальний опис об'єкта: Спеціалізація підприємства: Перероблення молока, виробництво масла та сиру. Джерелами викидів є наступне обладнання: Головний виробничий корпус. Виробнича котельня: Паровий газовий котел "E-2,5-0,9 ГМ (Е)" №1-3 (дж.1); твердопаливний котел "SWAG КТТГ-50" №2 (дж.8). Адмінприміщення: Газовий котел "КОЛВІ ТЕРМОНА 30СР" №1 (дж.2); твердопаливний котел "SWAG КТТГ-20" (дж.10). Адмінприміщення побутове: Газовий котел "КОЛВІ ТЕРМОНА 30СР" №2 (дж.3); твердопаливний котел "SWAG КТТГ-40" (дж.9). Прохідна: Газовий котел "КОЛВІ ТЕРМОНА 50СР" (дж.4); твердопаливний котел "SWAG

КТТГ-50" №1 (дж.5). Магазин: Газовий конвектор "DEM RAD-2" №1-2 (дж.6,7). Ам'ячна компресорна (дж.11). Механічна майстерня: пост електрозварювання (дж.12). Дизельна електростанція "ANSALDO M7B 250 MD4" (дж.13). АЗС: Наземні резервуари: з бензином (дж.14); з дизельним паливом (дж.15), пально-роздавальні колонки (ГРК) (дж.16). Авторемонтна майстерня: Твердопаливна нестандартна піч (дж.17). Виробничо-вимірвальна лабораторія: Витяжна шафа для хім.аналізів (дж.18). Дільниця СІР: Миюча машина (дж.19). Холодильне обладнання (дж.20). Відомості щодо видів та обсягів викидів (т/рік): діоксид азоту-0,49271; оксид вуглецю-0,52946; діоксид сірки-0,00855; речовини у вигляді суспендованих твердих частинок-0,00858; азоту (1) оксид

[N2O]-0,01481; метан-0,0089; НМЛОС-0,0275; аміак-0,005; ртуть та її сполуки - 0,000000644; залізо та його сполуки-0,0007; манган та його сполуки-0,00007; хром та його сполуки-0,0000004; кремнію діоксид-0,000006; алюмінію оксид-0,000007; магнію оксид-0,000006; ангідрид вольфрамовий-0,00001; бензин-0,0366; вуглеводні насичені C12-C19-0,0011; сульфатна кислота-0,0001; натрію гідрооксид-0,036; азотна кислота-0,016; 1,1,1,2-Тетрафторетан-0,082; вуглецю діоксид-430,907. Заходи щодо впровадження найкращих існуючих технологій виробництва: не встановлюються, для об'єкту III групи. Перелік заходів щодо скорочення викидів: не передбачені, оскільки відсутні нормативні перевищення викидів. Дотримання виконання приро-

доохоронних заходів щодо скорочення викидів: не передбачено. Відповідність пропозицій щодо дозволених обсягів викидів законодавству: викиди не перевищують затвердженні граничнодопустимі нормативи, а викиди забруднюючих речовин, які не підлягають регулюванню та за якими не здійснюється державний облік, не перевищують гігієнічних нормативів.

З приводу зауважень та пропозицій звертатись до Київської ОВА за адресою: м. Київ, пл. Лесі Українки, 1, тел. (044) 286-87-23, (044) 286-84-11, e-mail: doc@koda.gov.ua, zvern@koda.gov.ua. Строки подання зауважень та пропозицій: 30 календарних днів з дня публікації.

## Плавуча сонячна електростанція стала домівкою для сотень видів риб

Моніторинг показав, що кількість риби та інших водних мешканців озера збільшилася з того часу, як там встановили СЕС.

Плавуча сонячна електростанція на озері в Нідерландах несподівано стала домівкою для сотень видів риб і майже 2000 видів безхребетних. Як пише Times of India, такий результат показав довгостроковий екологічний моніторинг роботи плавучої фотоелектричної електростанції Бомхофсплас у Зволлі.

3 травня 2020 року під сонячними панелями працюють 20

штучних підводних місць проживання, відомих як біохатини. Це підводна конструкція з натуральних матеріалів, яка слугує притулком, кормом і захистом для молодняка риб та дрібних водних тварин. Вона покликана імітувати природні водні середовища існування, які іноді руйнуються внаслідок діяльності людини.

До 2023 року біохатини приваблювали понад 400 видів риб і близько 2000 безхребетних. Серед них коропові риби, окуні та бички. Також там виявили колонії мідій, прісноводних губок та інших безхребетних. Це свідчить

про розвиток підводної екосистеми під плавучою сонячною електростанцією.

У міру розвитку штучних місць існування біорізноманіття збільшувалося. Мікроорганізми та безхребетні в цих місцях слугували джерелами їжі для більших видів.

Додамо, що у 2021 році група вчених, які досліджували плавучу сонячну електростанцію «Бомхофсплас», не виявила жодних доказів негативного впливу будівництва на якість води. За даними дослідників, зміни якості

води під плавучою сонячною електростанцією були незначними. Однак плавучі сонячні електростанції можуть впливати на різні параметри, такі як проникнення світла, температура води та концентрація кисню. Проте у випадку з сонячною електростанцією «Бомхофсплас» зміни виявилися відносно незначними. Вчені попереджають, що екологічні наслідки будуть різнитися залежно від глибини води, місцевої флори та фауни, а також від площі озера, зайнятої сонячними панелями.

Де можуть бути корисними

плавучі СЕС

Міжнародне енергетичне агентство зазначає, що плавучі сонячні електростанції можуть допомогти виробляти більше відновлюваної енергії з водосховищ, кар'єрів, озер та інших штучних водойм. Вода також природним чином охолоджує сонячні панелі, підвищуючи їхню ефективність у спекотну пору року. Вони могли б бути особливо корисними в районах, де вода є дефіцитною через зміни клімату.

Джерело: УНІАН

## Чи зможуть країни не лише домовлятися, а й втілювати обіцянки? – результати кліматичних перемовин у Бонні

Секретаріат Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (UNFCCC) 8–18 червня 2026 року провів у Бонні щорічну міжсесійну кліматичну конференцію (SB64), яка традиційно слугує підготовчим майданчиком до наступної Конференції сторін (COP). Цьогорічні переговори мали продовжити роботу над питаннями, що залишилися невирішеними після COP30 у бразильському Белені, та окреслити шлях до конференції COP31, яка відбудеться вже цього року в Ту-

реччині.

Хоч проміжні кліматичні переговори в Бонні вважаються технічними, очікування від них були високими. Конференція проходила на тлі воєн, світової нафтової кризи, рекордно високих температур та все більш відчутних наслідків зміни клімату. Зокрема, науковці попереджають про насування в 2026 році особливо сильного Ель-Ніньйо, що може ще більше посилити посухи, зливи та хвилі спеки, а також

спричинити рекордне зростання температури планети протягом наступних п'яти років.

У такому контексті від Бонна очікували не просто нових текстів, а чітких сигналів про те, як країни планують виконувати вже ухвалені кліматичні рішення та посилювати свої дії у відповідь на кліматичну кризу. Останній рік звідусіль звучав заклик про перехід від переговорів до впровадження із гучними заявами про початок «ери імплементації»

кліматичних амбіцій. Бонн-2026 став першим великим тестом цієї обіцянки.

Перші дні переговорів справидали підстави для оптимізму: на відміну від попередніх років, країни швидко затвердили порядок денний і без затримок розпочали змістовну роботу. Однак цей позитивний старт поки не переріс у політичний прорив. Детальніше розповідаємо у цій статті.

Ціль 1,5°C – місія нездійсненна?

Однією з головних тем, щодо якої країни так і не змогли досягти прогресу в Бонні, стало скорочення викидів парникових газів (мітигація) — наріжний камінь Паризької угоди. Саме виконання Mitigation Work Programme мало би допомагати країнам підвищувати кліматичні амбіції та скорочувати викиди парникових газів достатньо швидко для досягнення цілі 1,5°C, яку сторони

зафіксували у Паризькій угоді.

Однак під час переговорів проявилися значні розбіжності у поглядах на те, наскільки активно ООН має закликати країни до додаткових зобов'язань та як саме пов'язувати переговорний процес із висновками науки. У результаті сторони так і не змогли досягти відчутного прогресу, а дискусія про те, чи залишається обмеження потепління до 1,5°C реалістичною політичною метою, фактично продовжилася.

Здавалося б, наука вже давно дала чітку відповідь: щоб уникнути найнебезпечніших наслідків зміни клімату, глобальне потепління необхідно обмежити на рівні 1,5°C, про що неодноразово наголошувала Міжурядова група експертів з питань зміни клімату (МГЕЗК або англ. IPCC). Однак цього річ у Бонні навіть наукові висновки стали предметом політичних дискусій. Під час переговорів неодноразово виникали суперечки щодо посилань на висновки МГЕЗК, формулювань про 1,5°C та використання наукових даних як основи для політичних рішень. Це стало ще одним нагадуванням про те, що кліматичні переговори дедалі більше відображають ширші геополітичні процеси, де навіть науковий консенсус іноді стає предметом політичних дебатів.

#### Адаптація до зміни клімату

Конференція завершилася без досягнення консенсусу між сторонами і щодо Глобальної цілі з адаптації (Global Goal on Adaptation, GGA).

Основним результатом стало рішення створити технічну робочу групу (task force) для доопрацювання Беленських індикаторів адаптації. Її завданням буде вдосконалення методологій і метаданих, щоб зробити індикатори більш зрозумілими та зіставними для оцінки прогресу країн у сфері адаптації. Підсумковий звіт робочої групи очікується аж у листопаді 2027 року на COP32 в Аддіс-Абебі (Ефіопія), яка, за прогнозами, буде значною мірою присвячена темі адаптації.

Попри те, що створення технічної групи на перший погляд можна розглядати як певний прогрес, переговори вкотре продемонстрували глибокі розбіжності між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Якщо перші наполягали насамперед на технічних аспектах (індикаторах, методологіях та оцінці прогресу), то другі наголошували на необхідності забезпечити достатнє фінансування адаптації. Для , які вже регулярно потерпають від повеней, посух та екстремальної спеки і сформували плани заходів з адаптації, першочерговою потребою є ресурси для реалізації адаптаційних заходів, а не лише вдосконалення систем їх оцінювання.

Саме тому центральним стало питання коштів на адаптацію. На COP30 у Белені сторони погодили ціль щонайменше потроїти фінансування адаптації до 2035 року. Тож під час переговорів у Бонні країни, що розвиваються, наполягали, аби положення про потроєння фінансування було інтегроване до тексту щодо Глобальної цілі з адаптації (GGA).

Водночас Канада, Норвегія та Японія виступили проти включення такого формулювання. У результаті згадка в тексті про потроєння фінансування не була погоджена сторонами. Це означає, що переговори щодо GGA фактично розпочнуться заново вже під час COP31 в Анталії.

Складається враження, що розвинені держави намагаються відмежуватися від попередніх домовленостей, ніби їх не існувало, і цього разу в Бонні їм це вдалося. Замість того, щоб просунути в узгодженні питань фінансування та продемонструвати, як має виглядати реальна «ера імплементації», сторони знову зосередилися на технічних процесах, які лише відтермінують вирішення нагальних проблем.

Справедлива трансформація: від діалогу до механізму підтримки

На тлі складних дискусій щодо фінансування, адаптації та скорочення викидів переговорів щодо справедливої трансформації (Just Transition) стали одним із небагатьох напрямків, де країнам вдалося досягти відносно конструктивного прогресу. Справедлива трансформація покликана забезпечити перехід до кліматично нейтральної економіки таким чином, щоб він якомога менше шкодив працівникам, громадам і країнам, які найбільше залежать від вуглецеємних секторів.

У Бонні сторони погодили умови перегляду Програми роботи зі справедливої трансформації (Just Transition Work Programme), яка діє з 2023 року. Водночас переговори просунулися й у реалізації одного з рішень COP30 у Белені, де країни домовилися розпочати роботу над окремим механізмом підтримки ініціатив зі справедливої трансформації — так званий BAM (Bel Belém-to-Antalya Mechanism). У Бонні було представлено перші варіанти його структури та принципів функціонування з розрахунком на те, що механізм може бути офіційно запущений уже на COP31.

Втім, попереду ще залишаються складні політичні дискусії. Ключовим питанням буде те, чи стане майбутній механізм реальним інструментом підтримки працівників, громад і країн у процесі трансформації, чи залишиться переважно майданчиком для обміну досвідом і діалогу. Саме тому наступні місяці та COP31 можуть стати вирішальними для то-

го, щоб перетворити концепцію справедливої трансформації на практичний інструмент кліматичної політики.

Попри наявні розбіжності, переговори в Бонні засвідчили, що соціальний вимір кліматичної політики поступово перестає бути другорядною темою і дедалі більше інтегрується в міжнародний кліматичний порядок денний. Для країн, які проходять через масштабні економічні та суспільні зміни, зокрема для України в контексті майбутнього відновлення, це може стати одним із найважливіших напрямків кліматичної співпраці в найближчі роки.

#### Відмова від викопного палива

Перехід від викопного палива (Transition Away From Fossil Fuels, TAFF) залишався ще одним тестом на готовність урядів взятися за втілення домовленостей. Хоча сторони продовжують підтверджувати зобов'язання, погоджене на COP28, переговори в Бонні не дали чіткого розуміння того, як саме цей перехід повинен відбуватися на практиці. Підтвердження зобов'язання "поступово переходити" від викопного палива — це зовсім не те саме, що наявність чіткого плану, як відмовлятися від вугілля, нафти та газу тут і зараз, а часу на поступовий прогрес практично не залишилося.

Все більше країн наголошують, що національні плани є важливим елементом, але перехід від викопного палива не може ґрунтуватися виключно на розрізних національних зусиллях. Саме це визнали майже 60 країн під час першого саміту, присвяченого відмові від викопного палива, в Санта-Марті (Колумбія), зазначивши, що такий перехід потребує міжнародної співпраці. На їхню думку, окремі національні дорожні карти є важливими, але недостатніми для настільки масштабної трансформації та можуть залишити найбільш вразливі країни сам на сам із переходом від проблеми, якої вони не створювали.

У цьому контексті дедалі частіше лунають заклики до створення спільних міжнародних механізмів, як от Договору про нерозповсюдження викопного палива (Fossil Fuel Non-Proliferation Treaty), який міг би забезпечити швидший та більш справедливий перехід. Додаткового значення цій дискусії надає і резолюція Генеральної Асамблеї ООН щодо імплементації консультативного висновку з питань зміни клімату від Міжнародного суду ООН, підтримана переважною більшістю держав. В односторонньому рішенні судді дійшли висновку, що виробництво та споживання викопного палива «може становити міжнародно-протиправний акт, який приписується цій державі». Попри те, що висновок МС ООН не є обов'язковим для урядів, він мо-

же мати значний вплив, оскільки вразливі групи та країни наполягають на посиленні кліматичних дій або звертаються до суду з вимогами компенсації.

Фінансування знову стало головною лінією розлому

Як завжди, кліматичне фінансування стало полем найбільш напружених дискусій, де інтереси тих, хто виділяє кошти, і тих, хто їх отримує, суттєво різняться.

Згідно з дослідженням ОЕСР, обсяг кліматичного фінансування, який надають розвинені країни, досяг рекордного рівня у 2024 році — 136,7 млрд доларів США. Однак ця статистика приховує важливі тенденції останніх років: з 2024 року скоротилися обсяги міжнародної допомоги (зокрема, з боку США) та зменшилися внески до багатосторонніх кліматичних фондів, таких як Зелений кліматичний фонд, що свідчить про скорочення

Усе це відбувається попри домовленість 2024 року на COP29 щодо Нової колективної кількісної цілі (New Collective Quantified Goal, NCQG) у щонайменше 300 млрд доларів США на рік для країн, що розвиваються, до 2035 року. На COP30 сторони погодилися створити дворічну робочу програму з питань кліматичного фінансування, покликану чіткіше окреслити механізм дії NCQG. Водночас NCQG залишається політично спірною, особливо щодо її сфери застосування: чи має вона тлумачитися в межах статті 9.1 Паризької угоди (державне фінансування, що надається розвиненими країнами), чи ширше, тобто у межах усієї статті 9, яка також включає приватне фінансування та внески ширшого кола сторін, включно з більш заможними країнами, що розвиваються.

У Бонні країни, що розвиваються, та громадянське суспільство наголосили, що робоча програма зі статті 9 повинна бути офіційно включена до порядку денного COP31. Наразі цей пункт відсутній навіть попри офіційний лист-запит від Президента COP30, хоча така інтервенція значно підвищила шанси на розгляд цього питання.

Загалом тема фінансування залишилася невирішеною на майже всіх переговорних треках конференції. Незалежно від того, чи це тема адаптації, справедливої переходи, мітигації — країни, що розвиваються, раз у раз нагадують, що успішна реалізація рішень залежить від передбачуваного державного фінансування, передачі технологій та розбудови спроможностей, які мають надходити до тих, хто реалізує кліматичні дії на місцях. Але більшість розвинених країн і далі не готові брати на себе зобов'язання щодо обсягів державного фінансування на грантовій основі, які відповідали б їхній

же риториці про «еру імплементації». Відвертання погляду від проблеми не усуває потребу — воно лише перекладає тягар і втрати на вразливі країни та громади, які зрештою змушені платити найвищу ціну, включно з втратою життів.

#### Дорога з Белена до Анталії

Після COP30 у Белені дедалі частіше звучить теза про те, що кліматичний процес вступив в «еру імплементації». Після років переговорів про цілі, механізми та правила головним завданням тепер має стати виконання вже ухвалених рішень. Саме навколо цієї ідеї бразильське головування будувало наратив COP30, а Туреччина та Австралія, які спільно відповідають за підготовку COP31, продовжують наголошувати на необхідності переходу від декларацій до практичних результатів.

Втім, переговори в Бонні показали, що сам механізм UNFCCC досі значно краще пристосований до досягнення політичних домовленостей, ніж до підтримки їх реалізації. Майже в усіх ключових питаннях країни продовжують сперечатися про принципи, обов'язки та джерела підтримки. Брак прогресу в цих питаннях вкотре продемонстрував, що ухвалення рішень і їх виконання залишаються двома різними політичними реальностями. Водночас сама поява цієї дискусії є показовою. Якщо раніше основним питанням було «про що домовитися», то сьогодні дедалі частіше звучить інше: «як забезпечити виконання вже ухвалених рішень».

Тепер увага поступово зміщується до COP31, який відбудеться в листопаді в Анталії. Туреччина як країна-господар і Австралія як президент переговорного процесу вже окреслили своє бачення конференції як COP, орієнтованої на реалізацію рішень, посилення співпраці та досягнення конкретних результатів. Серед пріоритетів називають імплементацію кліматичних зобов'язань, фінансування, справедливу трансформацію та прискорення електрифікації економіки як одного з ключових інструментів відмови від викопного палива.

Водночас саме Бонні продемонстрував масштаб викликів, з якими зіткнеться майбутнє головування. Переговори залишили після себе довгий список невирішених питань: від фінансування адаптації та майбутнього Глобальної цілі з адаптації до суперечок щодо скорочення викидів, ролі науки та реалізації домовленості про перехід від викопного палива. Багато з цих тем неминуче повернуться до переговорного столу вже в Анталії. Тому головне питання перед COP31 полягає не лише в тому, чи зможуть країни домовитися про нові рішення. Після Белени і Бонни дедалі важливішим стає інше: чи

Водночас саме Бонн продемонстрував масштаб викликів, з якими зіткнеться майбутнє головування. Переговори залишили після себе довгий список невирішених питань: від фінансування адаптації та майбутнього Глобальної цілі з адаптації до суперечок щодо скорочення викидів, ролі науки та реалізації домовленості про перехід від викопного палива. Багато з цих тем неминуче повернуться до переговорного столу вже в Анталії. Тому головне питання перед COP31 полягає не лише в тому, чи зможуть країни домовитися про нові рішення. Після Белена і Бонна дедалі важливішим стає інше: чи зможе міжнародний кліматичний процес продемонструвати, що він здатний не лише вести переговори, а й забезпечувати виконання власних домовленостей.

Для України важливо також, що дедалі більше місця в міжнародних дискусіях займають питання стійкості, адаптації, енергетичної безпеки та справедливої трансформації. Саме ці теми безпосередньо перетинаються з викликами післявоєнного відновлення України і, ймовірно, залишатимуться в центрі уваги до COP31.

Джерело: Екодія

# «Не мені за це платити»: чому ми не завжди вчасно реагуємо на загрози

Абстрактне «завтра» незмінно програє конкретному «сьогодні». В Європі вже майже тиждень вирує спека. Наведу лише факти.

В Німеччині фіксують температурні рекорди. Через спеку почало руйнуватися покриття автобану, що з'єднує схід і захід країни, а в Лейпцигу довелося зупинити трамвайний рух.

В неділю в Чехії зареєстрували другий температурний рекорд за два дні: +41,1 °C. У Польщі ж зафіксували найвищу температуру за всю історію спостережень: +40,5 °C на заході країни.

Що відбувається? Як взагалі таке можливо?

Якщо дивитися не з точки зору кліматології, а з точки зору психології, то питання переформатовується з «Чому змінюється клімат?», на «Чому людство так довго майже не реагувало на проблему, про яку знало десятиліттями?». Причина в людській байдужості, в нерозумінні наслідків, відсутності обізнаності чи можливо в чомусь ще? Давай-те аналізувати разом.

Апокаліпсис на виплат

1. Еволюційна неготовність до повільних загроз

Наша психіка формувалася в умовах, де виживання залежало від миттєвої реакції на видиму небезпеку, наприклад, хижака ворога чи раптового негодую.

Мозок чудово дає раду кризам, які розгортаються тут і зараз.

Проте він виявляється безпорадним перед процесами, які нарастають десятиліттями.

Оскільки зміни відбуваються поступово, ми адаптуємося до кожної нової «нормальності», втрачаючи відчуття гостроти загрози.

2. Пастка теперішнього часу (або «не мені за це платити»)

Людям властиво переоцінювати миттєвий комфорт і знецінювати довгострокові наслідки. Зручне авто, звичний пластиковий посуд чи дешева енергія дають вигоду прямо зараз. Натомість плата за цей комфорт відтермінована в часі.

Для нашого рефлексивного мозку абстрактне «завтра» завжди програє цілком конкретному та привабливому «сьогодні».

3. Дифузна відповідальність або «я один, що я зміню?»

Коли проблема масштабна і стосується абсолютно всіх, виникає феномен колективного сторування спостерігача.

Окремій людині складно повірити, що її персональний сортувальний бак чи відмова від щоденної кави на виніс здатні врятувати планету.

Масштаб загрози паралізує. Виникає пастка: навіщо мені напружуватися, якщо сусід викидає сміття в лісі, а завод поруч димить? Відповідальність наче розчиняється. Кожен думає, що його внесок — це крапля в морі.

Масштаб загрози паралізує: виникає відчуття власного безсилля, а відповідальність автоматично перекладається на уряди, великі корпорації чи майбутні покоління.

4. Споживання стало частиною нашої ідентичності

За останні десятиліття культура почала пов'язувати щастя з кількістю речей. «Більше купувати» стало символом успіху. Психологічно відмовитися від цього означає ніби втратити частину статусу або комфорту.

5. Люди схильні наслідувати норму, або синдром «як всі»

Наша психіка — це соціальний механізм. Якщо всі навколо поведуться певним чином, мозок сприймає це як норму. Навіть якщо ця норма шкодить всім.

Тому великі зміни часто починаються не з окремої людини, а зі зміни суспільних норм.

6. Якщо дуже страшно, ми просто заперечуємо

Усвідомлення того, що наш звичний спосіб життя руйнує майбутнє, викликає сильний внутрішній дискомфорт і фонову тривогу. Щоб захистити себе від цих неприємних почуттів, психіка вмикає захисні механізми, наприклад, раціоналізацію.

Хтось починає вірити в теорії змови, в те, що «вчені все вигадали ради грантів», хтось заспокоює себе думкою, що «клімат завжди змінювався циклічно», а хтось просто витісняє цю інформацію, фокусуючись на щоденних побутових проблемах.

У підсумку ми маємо справу з суто психологічним феноменом: раціонально людство володіє всіма цифрами та фактами, але емоційно залишається в стані глибокого заціпеніння, захищаючи свій поточний комфорт від тривожного майбутнього.

Що ж тепер з тим всім робити? Почати з повернення собі контролю над ситуацією. Не чекайте, поки врятують політики або зелені технології.

Напевно багато хто зараз здивується: «Який контроль? Та що від мене залежить?»

Я теж довго жила в цій пастці, але одного разу зрозуміла: так, не в моїх силах зупинити зміну клімату за один день, але я можу перестати бути жертвою.

Єдиний спосіб позбутися кліматичної апатії та відчуття безсилля — це взяти лопату в руки та зробити конкретну, реальну справу.

Можна посадити дерево, куш, у крайньому разі — квітку. Звісно, це не змінить ситуацію глобально. Але дозволить перетворити знання на дію і врятувати себе самих від екологічного відчаю.

Дійте! Кожне дерево, кожен кущик важливі, в першу чергу для вашої власної внутрішньої рівноваги та віри в майбутнє.

Джерело: NV

Коментар Екобюро УГКЦ: для подолання сучасних ековикликів важливою є дія і взаємодія всіх учасників суспільного процесу. Екологічне майбутнє суттєво залежить від кожної людини, від рівня її споживання, від екологічності побутових звичок, від сталої мобільності, від кожного заощадженого кіловата і навіть вата...